

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

XII. An, & quomodo poſſit aliquis ſenſus cognoscere obiectum absens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

CAPVT XII.

*Virum aliqua potentia sensitiua possit cognoscere
in absentia obiecti, & quo modo.*

1. **V**idetur pars negatiua vera. Primò, quia hæc est differentia inter intellectum, & sensum, quòd intellectus habere possit notitiam abstractiuam, sensus verò non nisi intuitiuam. Secundò si sensus posset cognoscere rem absentem, posset etiam cognoscere rem præteritam: hoc autem non potest, nam cognoscere præteritum, est cognoscere tempus, quod tamen solo intellectu concipitur, 4. Physic. text. 131. Item si sensus posset cognoscere rem non existentem. Consequens est falsum, cum sensus non nisi, quod est sensibile, sentiat: quod autem non existit, sentiri non potest, sed vt plurimum intelligi, cum sentire sit experi, quòd rem actu existentem planè requirit. Contrà est, quia in sensu est memoria, memoria autem est præteriti, vt præteriti, vt dicitur in lib. de memoria, & reminiscencia, cap. 1. Notandum pro resolutione potentiam eo ipso, quòd est informata specie obiecti, posse illud cognoscere siue præsens, siue absens, siue existens, siue non existens: namque ex supra dictis constat obiectum, & rationem motui, & terminatiui habere, mouere autem speciem imprimendo, ideoque si species impressa sit potentia, præsentiam, vel existentiam obiecti non requiri, vt moueat. Ad terminandum etiam non requiritur, quia terminatio hæc, vt diximus, materialis non est, & quantitativa, sed intentionalis: satis ergo est, si potentia sit informata specie obiecti: unde tota questio ad hoc reducitur, an sensus aliquis possit conseruare species absentis, vel non existentis obiecti: si enim possit, poterit etiam cognoscere: an minus non poterit.

2. Hoc posito est opinio affirmans omnem sensum posse conseruare speciem in absentia obiecti, quæ probatur ex Aristotele 3. de Anima, textu 138. vbi sic habet. *Quocirca sensibilibus ipsis semoti insunt in sensuum instrumentis sensus, imaginationesque, hoc est, sensationes tam extrinsecas, quam internæ. Et textu 156. Atque nobis (quod paulo ante dicebamus) clausis quidem oculis visa videntur, atque apparent, vbi tacite indicat quotidianam experientiam, nam cum quis intentis oculis inspexit ad rem lucidam, si subito oculos claudat, videt adhuc aliqualem lucem, quod etiam aperte refert opusculo de insonnijs circa medium, & Augustinus 11. de Trinitate, cap. 2. Nec verò potest hoc referri ad imaginationem: si enim id ex imaginatione proveniret, posset multo tempore durare: cum tamen non nisi brevissimo durer, nimirum quia species visibilis vtpote tunc debilis facillè evanescit.*

3. Nihilominus sit prima conclusio. Nullus sensus exterior potest naturaliter sentire nisi præsentia obiecto causante speciem. Fundamentum est, quòd eorum sensuum species ex natura sua in fieri, & conseruari pendeant ab obiectis suis. Id quod constare primò videtur experientia. Secundò ratione arguitur. Nam species hæ sunt imperfectæ quædam participationes obiectorum: ergo pendent in fieri, & esse ab illis. Arguitur tertio destruendo experientiam ab aduersarijs adductam, nam si quis breui tempore lucem intueatur moxque oculos claudat, nec per instans specie lucis intra oculum conseruatur: ergo neque conseruabitur, licet multo tempore intueatur. Probatur consequentia, quia species illa eiusdem semperrationis est, nec enim propter continuationem maiorem visionis mutatur species, aut radicatur magis, seu intenditur, cum in instanti fiat, quàm perfecta fieri potest, vtpote sine impedimento, & ab

agente naturali producta. Quartò vel eiusmodi species habent ex natura sua dependentiam ab obiecto sensibili, vel non habent: si hoc dicatur, certè conseruabuntur semper in absentia illius, si habent: ergo nec per instans poterunt conseruari, quantumuis intenduntur. Respondent ex natura quidem sua non pendere, diu tamen non manere ex defectu subiecti non satis illas conseruantis. Sed responsio non satisfacit, quia subiectum non conseruat species effectiue, materialiter autem affatum posset conseruare sustentando: ergo cum contrarium non habeant, neutiquam deficient, nisi propter absentiam obiecti, à quo in conseruari dependet. Vnde ad experientiam in numero præcedenti adductam ex Aristotele, & Augustino dicitur, provenire id ex vehementi imaginatione excitata ob disturnam attentionem, & quoniam tanta imaginationis attentio durare multum nequit, ideo apparent, ipsa parùm durat: enimverò si ex relictis in oculo speciebus id provenire posset, cesset quotiescumque oculos clauderemus, rei visæ, quæcumque illa esset, species adhuc in sensorio permaneret, quod experientia repugnat, cum sola vehemens obiecta, eaq; magno sensuum conatu percepta soleant huiusmodi causare imaginationem. Quòd autem Aristoteles de cognitione imaginationis loquatur, patet ex textu 138. vbi probat sensum suscipere species sine materia, ex eo quòd illæ abeuntibus sensibilibus retineantur, vtiq; interius: hinc enim optimè concluditur fuisse prius alias interius in textu autem 156. differentia assignat inter sensum externum, atque imaginationem, quòd cum res sensu illo exactè percipitur, non dicitur nobis videri, aut apparere: sic enim potius loqui nos, quando non exactè sentimus: *at cum percipitur, inquit, clausis oculis (sensu nimirum interno) semper dicitur nobis apparere, aut videri.*

Sunt tamen in hac conclusione aduertenda duo. Primum est, quòd potentia sensibilis est intelligenda secundum proportionatam distantiam ad causandam speciem in sensu, siue directè & immediatè, siue medià reflexione cautesur: non enim est opus sensibile coram sensu existere, vnde, & videri potest à tergo, vt supra diximus. Secundum est non oportere obiectum præsens, esse eo modo, quo cernitur, sed eo tantum, quo aptum sit speciem imprimere, quando enim collum columbæ varium apparet, non est necesse colores illos realiter præsentis esse oculis, sed est satis, si lux ita collum afficiat, vt aptum reddatur ad causandas species talium colorum, quo sanè in euentu sensus exterior percipit quodammodo rem absentem, colorem scilicet, qui non est præsens, sed aliquid aliud potens causare speciem illius, quod nihil dictis repugnat.

Secunda conclusio. Sensus externus virtute diuina cognoscere potest rem absentem. Probatur Nam Deus conseruare potest in oculo speciem rei absentis, eaque oculis vti posset iuxta dicta in numero primo: ergo, &c. Antecedens patet, quia Deus potest supplere vicem causæ efficientis, species autem eo tantum modo pendet ab obiecto. Quod apertius fiet, si ponas rem à te longissimè distans diuinitus imprimere sui speciem in speculum coram te existens, inde enim ad ipsos tuos oculos facillè refultaret: remque ita distantem, siue absentem facillè videres: quod ergo intelligitur medio speculo fieri posse, vtiq; sine speculo etiam fiet, ac ipsa etiam re non existente: an verò talis visio intuitiua esset, an abstractiua, respondendum verò quidem esse abstractiuam vtpote rei absentis, videns tamen falsò iudicaret, vt præsentem, cum ita videret, ac si esset præsens. Vergebis, ergo iam tunc Deus deciperet. Negandum verò, sed

SVARE Z
de Angelis, op
m 6. d. 1. m. et
anima.

TON TON
TU TU
TU TU

D. N. 2

1. **A**ffertio
eiusque fun-
damentum.
Probatur id
fundamen-
tum 1.
Secundo.
Tertio.

CAPVT XIII.

Virum radix, & principium sentiendi sit in cerebro, an in corde.

sed permitteret tantum videntem falli, obiectum namque veram sui speciem diuinitus immitteret, videns autem seipsum falleret putando obiectum sibi adesse.

Tertia conclusio. Sensus aliquis interior potest naturaliter cognoscere rem absentem: patet experientia, nam est in nobis memoria rerum absentium, quæ non potest ad intellectum partem tantum referri, cum illa sit nobis, brutisque communis, recordatur enim bestia loci suæ habitationis, & viæ, per quam decurrerat, timet hominem, qui ipsam percusserat, vlciscitur de inimico, &c. de qua potentia memorandi infra dicemus, dicitur multa D. August. 10. confessionum, per varia capita.

Quarta conclusio. Illa sola potentia sensitiva cognoscit absens obiectum, quæ conseruat illius absents species. Hæc conclusio contra Auicennam proponitur, qui officium conseruandi species, ac per illas obiecta absentia cognoscendi diuersis potentijs tribuebat: sed immerito. Primo, quia ipsa potentia elicit actum secundum, quæ constituta est in actu primo. Secundo, Nam si vna est potentia quæ cognoscit, & altera quæ conseruat speciem, vel illa cognoscit per speciem huius, vel per aliam: prius illud certe est impossibile, quia per talem speciem non actuatur, cumque species sit accidens, non potest migrare de subiecto suo in aliam potentiam. Posterius quoque dici non potest, quia ad cognoscendam rem absentem non datur noua speciei productio. Tertiò, potentia conseruans species potentia vitalis est, & perfectissima, atque adeo cognoscitiua: ergo: & cetera. Tandem illa distinctio potentialium superflue fingitur: non ergo est admittenda. Hæc est sententia Aristotelis de memoria, & reminiscencia, in principio, vbi Diuus Thomas læt lectionibus 1. 2. & 3. prima parte, quæstion. 78. articul. 4. quæstione septuagesima nona, articul. sexto, ad 2. & 2. contra gentes, capit. 74. & Comment. alijque communiter.

Ad primum argumentum in principio, negatur differentia illa, nam cognitio abstractiua communis esse potest sensui, & intellectui. Ad secundum respondetur, sensum posse cognoscere præteritum in concreto, seu in actu exercito, considerando scilicet rem, quæ præterijt, non rationem formalem præteriti, sicut etiam percipit rem præsentem in actu exercito: considerare autem formaliter, & signatè temporum differentis proprium esse intellectus. Ad tertium dicito sensum etiam posse cognoscere res non existentes, si species illarum habeat, neque ob defectum existentie à genere sensibilium rerum extrahi, vt notum est. Interest tamen inter sensum, atque intellectum, quod hic præscindere valet existentiam rei, puramque essentiam considerare, non item sensus, qui semper concipit rem cum ordine ad existentiam vel præsentem, vel præteritam, vnde deceptio obrepit, concipiendo scilicet, vt existens, quod non existit, nisi intellectu corrigamur. Item cognoscet sensus interior rem præteritam, si loci, & temporis, in quo extitit, recorderetur: si verò apprehendat illam, vt existentem in loco alio, vel tempore, fallitur. Similiter imaginatio fingens res impossibiles, si illas apprehendat, vt existentes, errabit, si verò vt ficticias tantum, non errabit, quod tamen per se non valet, solusque intellectus errori medetur, vnde imaginatio sibi relicta semper fallitur in compositione impossibilium, sicut in somnijs ferè semper contingit.

De obiectis, & actibus potentialium sensitivorum hæcenus dictum est, sequitur vt de potentijs ipsis dicamus. Quæ namque de actibus dici poterat, an scilicet compositio, & diuisio in sensibus reperiatur, an possint priuationem cognoscere, an sensus debeat nudari ab omni natura sensibili, vt sensibilia obiecta percipere queant, an singularia tantum cognoscere possint, an sensibile super sensum causet sensationem: hæc, inquam, omnia explicata sunt præter vltima duo, ex quibus postremum opportunius deciditur cap. 27. à numer. 5. penultimum verò de se liquet, ac lib. 4. capite tertio, similem dubitationem tractantes de intellectu, de illa dicemus sufficienter: de actibus ergo & obiectis satis sint dicta: de potentia quoque ipsa sensitiva illud potissimè disputari solet, an sit actiua, vel passiua: eius solutio data est in capite quarto, vnde nihil dicendum superest de potentia sensitiva in communi, nisi quod propositum est. Obseruandum ergo: licet vna sit, eademque anima sensitiva, quæ per diuersos sensus diuersas operationes sentiendi exercet, eos tamen sensus pendere omnes à quadam præcipua parte corporis subministrante vim sentiendi per spiritus, vt vocant animales, quemadmodum in sequentibus exponemus, cuius rei ratio præter experientiam est debitus naturæ ordo, nam quando in vno composito reperiuntur virtutes eiusdem generis, reduci omnes debent ad vnum principium, à quo habeant originem, vt fit in virtute vegetatiua, & vitali, quæ radicitur in corde, vt libro 1. cap. 11. numer. 7. tractatum est: est ergo vna prima radix sentiendi, de qua inquirimus, in qua parte resideat.

Opinatur ergo Aristoteles in corde residere: ita habet 2. de generatione animalium, capite 4. & libro 5. cap. 2. & lib. 3. de partibus, cap. 3. & 4. de iuventute, & senectute, cap. 2. & 3. Rationes illius ex parte adduximus citato capite 11. libri superioris, vbi quæstionem similem de virtute vegetatiua discussimus. Ac præterea arguitur primo. Nam cor prius, quàm cerebrum generatur, vt etiam ibi diximus, & Galenus fatetur libr. de fetus formatione, tunc autem iam sensus nascitur in animali, cum iam palpitet: ergo in corde prima sentiendi radix existit. Secundo cor est principium membrorum ministrantium sensibus, sunt enim nerui duriusculi, conformes scilicet substantiæ cordis, quæ subdura, non verò cerebri, quæ mollior est, vt docet Aristoteles tertio de historia, cap. quinto, ergo, &c. Tertiò conueniens valde est, vt omnes vires animalis ad vnum primum principium, vt diximus, reducantur: nam hoc optima dispositio, ac rei natura postulat: tale autem principium solum cor posse esse videtur. Est siquidem in aptissimo loco constitutum, & calorem subministrat, & spiritus, quibus vniverse operationes animantis perficiuntur. Quarto dolor, & tristitia ipsam afficiunt: ibi ergo etiam sentiendi radix existit. Aristotelem sequitur Commentator 2. de partibus, capite septimo, & in collectaneis libro secundo, capit. 11. Auicenna fen. 1. primi, doctrina 6. capite 1. Apollinaris 2. de Anima, quæstion. 37. artic. 3. Tandem de somno, & vigilia, quæst. 9. Est tamen notandum, eundem Aristotelem c. 1. de sensu, & sensibili, contractius asseruisse radicem, scilicet trium sensuum auditus, visus, & olfactus, in cerebro esse, gustus autem, & tactus esse in corde, idemque habet 2. de partibus, cap. 11. vbi videtur olfactum partim ad cor, partim ad cerebrum reducere, quod fortè hic inter-

Varia de obiectis actibus. ac potentijs. radij solia alijs remittuntur.

Notatio pro resolutione.

Aristotelis opinio in qua præposita.

Probatum.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.